

ВЕБ-САЙТ: ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА МОЖЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ З ПОЗИЦІЇ АВТОРСЬКОГО ПРАВА

Мацкевич Ольга,
старший науковий співробітник НДІ інтелектуальної власності НАПрН України

Стаття присвячена аналізу визначень поняття веб-сайт, є спробою узагальнення наявних у законодавстві та доктрині підходів до визначення правової природи веб-сайту. Аналізуються можливості охорони веб-сайту як об'єкта авторського права. Додатково наводяться приклади судових справ щодо веб-сайту та його контенту.

Ключові слова: веб-сайт, авторське право, об'єкт авторського права, контент

Загальновідомо, що доступ до інформації в мережі Інтернет здійснюється переважно через різноманітні сайти (веб-сайти). На веб-сайтах розміщуються різноманітні об'єкти права інтелектуальної власності, особливо авторського права. Пропонована стаття є спробою узагальнення наявних у законодавстві та доктрині підходів до визначення правової природи веб-сайту.

Перш ніж перейти до аналізу визначень у нормативно-правових актах, звернімося до довідково-енциклопедичної та спеціальної літератури.

Великий тлумачний словник української мови подає таке визначення: сайт — сторінка для викладення інформації зі своєю адресою в Інтернеті [1, 1291]. Веб-сайт — сукупність веб-сторінок, доступних у мережі Інтернет, які об'єднані як за змістом, так і навігаційно; сукупність електронних документів (файлів) приватної особи чи організації в комп'ютерній мережі, що об'єднані однією адресою (доменним ім'ям або IP-адресою) [2].

М. Гура пропонує визначення цього терміна як відокремленого, логічно завершеного елемента мережі Інтернет,

створеного на основі технології гіперпосилань, який розташований на сервері (host), має унікальну адресу (url), за якою до нього може отримати доступ будь-який користувач мережі Інтернет, та у своїй основі містить інтернет-сторінки, які мають графічний вигляд і можуть бути переглянуті за допомогою спеціальних комп'ютерних програм (браузерів) [3]. Схожим є трактування цього поняття В. Наумовим, який визначає сайт як системно впорядковану сукупність веб-сторінок, що об'єднані гіперпосиланнями, при цьому кожна веб-сторінка сайту має свою унікальну адресу в мережі Інтернет і є своєрідною програмою, написаною за допомогою команд мови HTML, що покликана керувати відображенням сторінки при доступі до неї користувача [4].

Щодо веб-сайтів виокремлюють три основні погляди.

1. Веб-сайт є програмою для ЕОМ, тобто об'єктивною формою представлення сукупності даних і команд, призначених для функціонування електронних обчислювальних машин (ЕОМ) та інших комп'ютерних пристроїв з метою отримання певного результату;

2. Web-сайт — база даних, тобто об'єктивна форма представлення й організації сукупності даних (наприклад статей, розрахунків), систематизованих таким чином, щоб ці дані могли бути знайдені та оброблені за допомогою ЕОМ;
3. Web-сайт — особливий, ні нащо не схожий вид інформації чи комплексний об'єкт, який складається з інформації різних видів [5, 30].

За визначенням, запропонованим російським правознавцем П. Бабарікіним, сайт (мережі) Інтернет — таке, що знаходиться у власності певної фізичної або юридичної особи, або спільній власності декількох осіб, доступне за допомогою технологій Інтернет, джерело цифрового твору або електронного документа та наступних, пов'язаних з ним, цифрових творів чи електронних документів [5, 64]. Автор статті підтримує думку, що веб-сайт може бути твором.

У літературі [6, 335; 7; 8] думки щодо належності веб-сайту до категорії мультимедійних творів висловлювалися неодноразово. Так, угорські дослідники зазначають, що веб-сайти є інтерактивними онлайн-мультимедійними творами. Веб-сайт — збирання веб-сторінок, зображень, відео чи інших цифрових об'єктів, які розміщуються на одному чи більше веб-серверах, зазвичай доступних через Інтернет. Веб-сторінка — документ, типово написаний у html, який майже завжди доступний за допомогою http-протоколу, що передає інформацію з веб-серверу до монітора в браузері користувача [7, 138]. О. Моргунова, О. Рузакова зазначають, що «донині не визначена правова природа сайту й інших мультимедійних творів... але для їхнього створення необхідний творчий підхід та його вираження в об'єктивній формі». Автори дотримуються думки про те, що і твори, які використовуються на веб-сайті, і власне веб-сайт можуть бути мультимедійним твором [8, 46].

Також у сучасній літературі [8, 46; 9, 55] сайти відносять до складених творів. Але є й інші підходи. Наприклад, О. Котенко вважає мультимедійні продукти — складними творами та зараховує до них комп'ютерні ігри, віртуальні бібліотеки, інтернет-сайти [10]. С. Судариков виокремлює такий вид творів, як мережний (або інтернетівський) твір — сукупність «домашніх сторінок», які пов'язані між собою системою гіпертекстових зв'язків. Кожна сторінка є частиною складеного твору, при цьому вона може містити будь-які об'єкти авторського права та суміжних прав, а також будь-які дані й інформацію як таку. Система гіпертекстових зв'язків утворює одну з форм взаємозв'язку окремих записів бази даних. Ось чому мережні твори дуже близькі до баз даних. Вони є по суті видом мультимедійних творів, що є доступним користувачеві лише в режимі реального часу (он лайн) [11, 241]. Вбачається, що виокремлення такого поняття, як «мережний твір» є зайвим, адже такі твори за суттю є різновидом мультимедійних творів. Але, як видно з наведеного, будь-якому випадку в науковій літературі сайт переважно вважається твором. Та чи погодився з таким підходом законодавець?

Досить довго єдиним вітчизняним нормативно-правовим актом, де містилося визначення веб-сайту був Наказ Держкомінформу України, Держкомзв'язку та інформатизації [12], де веб-сайт визначається як сукупність програмних і апаратних засобів з унікальною адресою в мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта та забезпечують доступ юридичних і фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет.

Таке формулювання обмежене наданням інформаційних послуг, існує безліч ресурсів, створених з метою надання комерційних послуг або спілкування.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

У Проекті Закону [13] пропонувалося визначати веб-сайт як сукупність даних, доступ до яких здійснюється через адресу Інтернету, об'єднаних за навігацією. Таке визначення було невдалим, оскільки не містило вказівки на особливі відмінні риси веб-сайту та не давало можливості відокремити веб-сайт від інших об'єктів правового регулювання. Наприклад, під «сукупністю об'єднаних за навігацією даних» можна розуміти такий об'єкт авторського права, як база даних. Це ж зауваження викликає визначення поняття й у чинному Законі України «Про авторське право і суміжні права»: веб-сайт — сукупність даних, електронної (цифрової) інформації, інших об'єктів авторського права й (або) суміжних прав тощо, пов'язаних між собою та і структурованих у межах адреси веб-сайту й/або облікового запису власника цього веб-сайту, доступ до яких здійснюється через адресу мережі Інтернет, що може складатися з доменного імені, записів про каталоги або виклики і/чи числової адреси за інтернет-протоколом (ст. 1 Закону України «Про авторське право і суміжні права»).

Дещо інакше підходить до визначення правової природи веб-сайту Державний комітет з телебачення і радіомовлення [14], відповідно до позиції якого веб-сайт належить до складених творів і поєднує декілька об'єктів авторського права й/або суміжних прав:

- комп'ютерну програму (написану на HTML-кодї);
- статті, інтерв'ю, фотографії, аудіофайли, рекламну інформацію та інше інформаційне наповнення сторінок веб-сайту, художнє оформлення (дизайн).

Тобто будь-який сайт можна розглядати як поєднання технічної (програмно-апаратної) бази та матеріалів, які розміщені на ньому.

У зв'язку з цим залишається відкритим питання: що буде об'єктом правової охорони — база чи матеріали (твори)? Адже потрібно зважати на те, що сайт

може бути створений і функціонувати на готовому шаблоні, а його наповнення бути унікальним. Особливим також може бути й дизайн сайту, який містить стандартні, автоматично згенеровані, матеріали. У випадку ж інтернет-ЗМІ цінність може становити як зовнішня оболонка (популярна назва, пізнаваний інтерфейс), так й інформація, що міститься на ресурсі — його вміст. А, як зазначає М. Лукіна, згідно з новим станом медіаекономіки саме вміст є основним продуктом ЗМІ, який виробляється для подальшої реалізації на ринку товарів [15, 22].

Як зазначає Р. Денисова, зміст сайту становлять літературні, музичні, фотографічні твори, звуко- та відеозаписи, дизайн сторінок, які є окремими об'єктами авторського права, а система навігації веб-сайту кожного разу є оригінальною [16].

О. Калмиков та Л. Коханова зазначають, що контент — це весь вміст конкретного сайту, що сприймається пересічним відвідувачем. Це не тільки тексти, але й усе інформативне наповнення сайту: картинки, фотографії, програми, скрипти, музика, візуалізована структура сайту. Контентом є все те, що має сприйматись як фігура, а оформленням є все те, що сприймається відвідувачем як фон [17].

Однак сучасні тлумачні словники української мови не містять визначення цього терміна. У двомовних словниках «контент» (*content*) перекладається як:

- 1) вміст (сумки, кишені);
- 2) зміст (книги, листа) [18].

Окреме визначення міститься у Словнику термінів інформаційного права: контент — це інформаційні ресурси (зміст, інформаційне наповнення, змістовна інформація) веб-вузла [19, 93]. У англійських тлумачних словниках контент визначається як ідеї, що містяться в літературному творі, промові чи фільмі; або як будь-який матеріал такий як письмо, зображення чи музика, що з'являються на веб-сайті або на

CD-диску [20; 21]. В останньому визначенні отримуємо підтвердження того, що контент можна розглядати як певний наявний матеріал, а не просто ідею чи задум, тобто те, що має об'єктивну форму вираження.

Проте, як відомо, у сучасному авторському праві ні зміст, ні вміст, ані наповнення не охороняються як такі. До того ж, ці поняття не є тотожними поняттям контенту. Наприклад, для створення контенту творча складова не є потрібною, адже наповнення контентом може відбуватися автоматично. Загалом же контентом називають як усю сукупність матеріалів певного сайту, так і один окремих матеріал.

Необхідність розгляду (принаймні на науковому правознавчому рівні) поняття «контент» зумовлена тим, що нині при захисті прав на сайт (його складові) захищають кожен твір окремо, що, звісно, потребує суттєвих витрат часу та коштів.

Отже варто з'ясувати, чи є контент складеним твором? Судова практика деяких зарубіжних країн доводить, що контент може розглядатись як складений твір. Контент сайту «... складається зі спеціально підібраних і розташованих певним чином матеріалів (текстів, малюнків, фотографій, креслень, аудіовізуальних творів тощо), які можуть бути використані за допомогою комп'ютерної програми (комп'ютерного коду), що є елементом сайту» [22].

Отже від трактування поняття «контент сайту» залежить спосіб його захисту. Перший — це визнання контенту сайту складеним твором. Другий — це доведення прав на кожний спірний твір (текст, зображення тощо). Очевидно, кожен зі способів має певні переваги та недоліки. Як показує практика, в обох випадках можна зіткнутися із серйозними складнощами. Перший спосіб, коли весь контент розглядається як єдиний складений твір, начебто простіший. У складеному творі важлива наявність творчості при доборі та розташуванні матеріалів, які окремо

можуть бути неоригінальними (ст. 1260 ЦК РФ). Але в цьому випадку доведеться зіставляти вже весь контент (його зміст і структуру), а не окремі елементи сайту. Адже треті особи мають право використовувати той же самий контент, творчо розташувавши його по-іншому. Порухення буде лише у разі копіювання істотної частини початкового складеного твору. Відповідно, й компенсацію можна вимагати лише за порушення в цілому, звичайно, з поправкою на його масштаб [22]. У другому випадку досить показати неправомірне запозичення лише деяких елементів контенту, вимагаючи за кожне порушення окремої компенсації. При цьому треба бути готовим довести творчий і оригінальний характер всіх спірних елементів, а також надати підтвердження, що виключні права на кожен з них належать заявникові.

Отже, у випадку визнання контенту складеним твором, охороні підлягатиме лише оригінальне розташування (навігація) сайту, водночас поняття «контент» більше відповідає саме змістовому наповненню сайту. На думку автора, контент — не є складеним твором як таким. Йому можуть бути притаманні риси складеного твору (зібрання матеріалів, творів, розташованих певним чином), проте це радше твори у збірнику. Палітурка, художнє оформлення, розташування таких творів можуть змінюватися, та не обов'язково є таким, що отримує правову охорону.

Цілком імовірно може виявитися ситуація, коли однаковий (або майже однаковий контент) може використовуватися різними сайтами обґрунтовано та правомірно (особливо у випадку зі ЗМІ). Через це охороні має підлягати як контент (якщо це твори, що розміщені на сайті), його презентація (дизайн, «конструкція» сайту), так і його основа (комп'ютерна програма). Керуючись такою логікою, суд першої інстанції Мадриду, зокрема, роз'яснив, що веб-сторінки можуть отримувати охорону, передбачену Законом Іспанії про

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

авторське право. У процесі розгляду було доведено, що позивач сам частково скопіював контент з іншої веб-сторінки. Хоча позивач стверджував, що не весь скопійований контент був оригінальним: схожість з'явилася через те, що контент базувався на однакових джерелах інформації. Суд відхилив цей аргумент і згодом припустив, що дизайн та презентація контенту створює різницю між двома веб-сторінками. Тому Суд дійшов висновку, що дизайн та презентація контенту є підставою віднести веб-сайт до об'єктів авторського права [23, 106], тому це дає нам підстави для пропозиції доповнити Закон України «Про авторське право і суміжні права» таким об'єктом авторського права, як веб-сайт.

Підсумовуючи викладане вище, можна дійти висновку, що сайт одно-

часно є і комп'ютерною програмою, і сукупністю дизайну (графічного оформлення сторінки) та розміщеного на ньому матеріалу — контенту. Тож права інтелектуальної власності поширюватимуться не лише на змістове наповнення, але й на графічну та зображувальну форми сторінок й комп'ютерну програму. Саме тому закріплення в законодавстві сайту як цілісного об'єкта авторського права є важливим завданням. ♦

Список використаних джерел / List of references

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. К.; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с.
Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.) / ukklad. i holov. red. V. T. Busel. K.; Irpin: Perun, 2005. 1728 s.
2. Веб-сайт. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/веб-сайт>.
Veb-sait. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/veb-sait.
3. Гура М. В. Цивільно-правова охорона Інтернет-сайту в Україні: дис... канд. юрид. наук: 12.00.03. К., 2006. Hura M. V. *Tsyvilno-pravova okhorona Internet-saitu v Ukraini: dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.03. K., 2006.*
4. Наумов В. Б. Право и Интернет: Очерки теории и практики. М.: Университет, 2002. 432 с.: ил. Naumov V. B. *Pravo i Internet: Ocherki teorii i praktiki. M.: Universitet, 2002. 432 s.: il.*
5. Бабарыкин П. В. Гражданско-правовое регулирование создания и использования сайтов сети Интернет: дис... канд. юрид. наук. СПб, 2005. Babarykin P. V. *Grazhdansko-pravovoe regulirovanie sozdaniya i ispolzovania saitov seti Internet : dis... kand. iurid. nauk. SPb, 2005.*
6. Право інтелектуальної власності: навч. посібн. / Еннан Р. Є., Кулініч О. О., Мазуренко С. В., Менсо І. В., Романадзе Л. Д. К.:Алерта, 2016. 492 с.
Pravo intelektualnoi vlasnosti: navch. posibn. / Ennan R. Ye., Kulinich O. O., Mazurenko S. V., Menso I. V., Romanadze L. D. K.:Alerta, 2016. 492 s.
7. Ratai B., Homoki P., Polyk G. *Cyber Law in Hungary. Kluwer Law International, 2010. 294 p.*
8. Моргунова Е. А., Рузакова О. А. Авторское право: комментарии законодательства, образцы документов, вопросы и ответы. М. : Экзамен, Право и

- закон, 2004. Morgunova E. A., Ruzakova O.A. *Avtorskoe pravo: kommentarii za konodatelstva, obraztsy dokumentov, voprosy i otvety*. M. : Ekzamen, Pravo i zakon, 2004.
9. Пастухов О. М. Авторське право у сфері функціонування всесвітньої інформаційної мережі Інтернет: дис... канд. юрид. наук : спец. 12.00.03. К, НПУ ім. Драгоманова, 2002. 174 с. Pastukhov O. M. *Avtorske pravo u sferi funktsionuvannya usesvitnoi informatsiinoi merezhi Internet: dys...* kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.03. K, NPU im. Drahomanova, 2002. 174 s.
10. Котенко Е. С. Мультимедийный продукт как объект авторских прав: дисс... канд. юрид. наук. : 12.00.03. М., 2012. Kotenko E. S. *Multimediynyi produkt kak ob'ekt avtorskikh prav: diss...* kand. yurid. nauk. : 12.00.03. M., 2012.
11. Судариков С. А. Основы авторского права / М.: Проспект, 2010. Sudarikov S. A. *Osnovy avtorskogo prava* / M.: Prospekt, 2010.
12. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України та Державного комітету зв'язку та інформатизації України URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1021-02&new=1>.
- Pro zatverdzhennia Poriadku informatsiinoho napovnennia ta tekhnichnoho zabezpechennia Yedynoho veb-portalu orhaniv vykonavchoi vlady ta Poriadku funktsionuvannya veb-saitiv orhaniv vykonavchoi vlady: nakaz Derzhavnoho komitetu informatsiinoi polityky, telebachennia ta radiomovlennia Ukrainy ta Derzhavnoho komitetu zviazku ta informatyzatsii Ukrainy URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z1021-02&new=1>.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет: Проект Закону України. № 3353 від 23.10.2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56869
- Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo zakhystu avtorskoho prava i sumizhnykh prav u merezhi Internet: Proekt Zakonu Ukrainy. № 3353 vid 23.10.2015 r. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56869.
14. Рекомендації Державного комітету з телебачення і радіомовлення щодо охорони та захисту авторського права у сфері діяльності засобів масової інформації. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=76447&cat_id=76446.
- Rekomendatsii Derzhavnoho komitetu z telebachennia i radiomovlennia shchodo okhorony ta zakhystu avtorskoho prava u sferi diialnosti zasobiv masovoi informatsii. URL: http://comin.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=76447&cat_id=76446.
15. Интернет-СМИ: теория и практика: учеб. пособие для студентов вузов / под ред. М. М. Лукиной. М.: Аспект Пресс, 2010. 348 с. Internet-SMI: Teoryia i praktika: ucheb. posobie dlia studentov vuzov / pod red. M. M. Lukynoi. M.: Aspekt Press, 2010. 348 s.
16. Цивільний кодекс України: наук.-практ. коментар. Т. 6: Право інтелектуальної власності / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатеевої. Х.: ФОП Лисяк Л. С. С. 113. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: nauk.-prakt. komentar. T. 6: Pravo intelektualnoi vlasnosti / za red. prof. I. V. Spasybo-Fatieievoi. Kh. : FO-P Lysiak L. S. S. 113.

АВТОРСЬКЕ ПРАВО

17. Калмыков А., Коханова Л. *Интернет-журналистика*. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2005.
18. Калмыков А., Коханова Л. *Internet-zhurnalystyka*. М.: IuNITI-DANA, 2005.
18. Контеннт—Content. URL: <http://www.lingvo.ua/uk/Translate/en-uk/content>.
- Kontent—Content. URL: <http://www.lingvo.ua/uk/Translate/en-uk/content>.
19. Словник термінів інформаційного права / уряд. А. І. Марущак ; [заг. ред. М. Я. Швеця]. К.: КНТ, 2008. 184 с. *Slovyk terminiv informatsiinoho prava / uporiad. A. I. Marushchak ; [zah. red. M. Ya. Shvetsia]*. К.: КНТ, 2008. 184 с.
20. *The Cambridge Dictionary*.
URL: http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/content_1?q=content.
21. *The Merriam Webster Dictionary*.
URL: <http://www.merriam-webster.com/dictionary/content>.
22. Контеннт веб-сайта может охраняться как составное произведение.
URL: <http://lexdigital.ru/2013/087>. *Kontent veb-saita mozhet okhraniatsia kak sostavnoe proizvedenie*. URL: <http://lexdigital.ru/2013/087>.
23. Otaola Zamora J. de., Letai Weissenberg P. *Cyber Law in Spain*. Kluwer Law International, 2011. 264 p.

Надійшла до редакції 04.12.2017 р.

Мацкевич О. Веб-сайт: определение понятия и возможности правовой охраны с позиции авторского права. Статья посвящена анализу определений понятия веб-сайт, является попыткой обобщения имеющихся в законодательстве и доктрине подходов к определению правовой природы веб-сайта. Анализируются возможности охраны веб-сайта как объекта авторского права. Дополнительно приводятся примеры судебных дел по веб-сайта и его контента.

Ключевые слова: сайт, авторское право, объект авторского права, контент

Matskevych O. Website: the definition and the ways of possible protection by copyright law. The article is devoted to the analysis of website definitions, an attempt to generalize existing approaches in the law and doctrine to the definition of the legal nature of the website. Analyze the possibilities of protecting the website as an object of copyright. In addition, examples of litigation concerning the website and its content are provided.

Keywords: website, copyright, copyright object, content